

SIRI KOLU

ILTASATUJA
MAAILMAN-
PALOSTA

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Tekijä kiittää rahoituksesta Taiteen edistämiskeskusta ja Valtion kirjallisuustoimikuntaa.

Teksti © Siri Kolu ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2021

ISBN 978-951-1-39531-7

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2021

P-INFLUENSSA JA EUROOPPA

Kaukoidästä lähtevä P-influenssa pyyhkäisee yli Euroopan ja sammuttaa edetessään avoimen tiedonvälityksen. P-influenssan keuhko-oireet surmaavat paljon sairastuneita, mutta sitä pelätympi on taudin neljäs vaihe: metamorfoosi. Vaiheen neljä sairastaneet muuttuvat toiseksi ihmislajiksi, pihmisiksi, joilla on erityisiä kykyjä, joita tavallisilla ihmisillä ei ole. Pandemian kokeneen Euroopan arvomaailma kovenee, kun ihmiskunta tuntee itsensä uuden ihmislajin uhkaamaksi. Pihmisistä kerätään rekistereitä. Heitä aletaan eristää ihmisistä ja asuttaa erillisiin asumisyksiköihin. Suomessa sairastuneet saavat valita suljettujen Luolien ja ennallistamisyksiköiden, Laitosten, välillä. Joissain maissa suljetut yksiköt muuttuvat tuhoamisleireiksi.

Kun pihmiset ymmärtävät olevansa joukkotuhon kohteena, alkaa vastarinta. Kahden ihmislajin välille puhkeaa taistelu elintilasta ja oikeudesta elää.

KESKEISET HENKILÖT

PILVIn elämä muuttui sairastumisen myötä. Hänet suljettiin Luolaan hyvin nuorena, alle 16-vuotiaana. Pilvi päätyi nuorten edustajana Luolan neuvostoon ja turvallisuuspaneeliin, jossa hän tutustui Largoön. Pilvi sai salaisen tehtävän tavata veljeään Petriä Luolan laella. Tapaamisissa kulkivat vastarintaliikkeen viestit. Largo toimi Pilvin ohjaajana ja mentorina vaativassa tehtävässä. Myöhemmin ihmissuhde syveni rakkaudeksi.

Pilvin tiedustelutehtävä jatkui ensimmäisen Luolavuoden jälkeen Helsingissä, ihmisten keskellä. Pilvi oli mukana iskujoukoissa, jotka vapauttivat Lapinlahden Laitoksen alaikäiset lapset. Hän oli neuvottelemassa rauhasta ihmislajien kesken, mutta rauha kesti vain joitakin kuukausia.

Pilvi on paennut levottomuuksia ympäri Eurooppaa yli kymmenen vuoden ajan. Hän on vainon ajan kasvatti, mutta myös äärimmäisen onnekas: koko hänen kolmen hengen pihmisperheensä on yhä hengissä.

PETRI on Pilvin isovelji, joka ei suostunut hyväksymään sitä, että Pilvi ei olisi positiivisen testituloksen saatuaan enää osa heidän perhettään. Petri teki kaikkensa etsiäkseen Pilvin Luolista ja alkoi tavata häntä salaa. Petristä tuli osa pihmisten vastarintaliikkeen viestintää. Hän onnistui paljastamaan ihmisarmeijan salaisen operaatio Hyökyaallon, jossa pihmisväestön Luolat oli tarkoitus sotilaallisesti tuhota. Operaation paljastuminen käänsi rauhanneuvotteluiden suunnan pihmisten eduksi.

Pilvin paettua Suomesta rauhansopimuksen murtumisen jälkeisiä levottomuuksia Petri on saanut sisareltaan vain satunnaisia viestejä vuosikymmenen ajan.

Upseeritaustainen **LARGO** oli Pilvin kouluttaja ja ohjaaja Pilvin ensimmäisessä tiedustelutehtävässä. Tehtävä liitti Pilvin ja Largon yhteen. Heistä tuli petopuolisoita, joilla on kyky puhua toisilleen yli ajan ja paikan. Rauhan särkyminen teki sotilaastakin pakolaisen. Tiedustelutaidoillaan ja sosiaalisilla verkostoillaan Largo on onnistunut pitämään perheensä hengissä tähän asti.

Nyt kun sotaa on käyty kaksitoista pitkää vuotta, pihmisten sotilaalliset joukot ovat pahasti hajallaan. Taistelut ovat muuttuneet asemasodaksi, josta lehdet eivät enää kirjoita. Sotilastaustansa takia Largo on pihmisten voimahahmo, jolla on mahdollisuus organisoida pihmisarmeijan viimeinen vastaisku.

JULIAN oli kitukasvuinen seitsemänvuotias lapsi, kun Pilvi pelasti hänet Lapinlahden Laitoksesta ja liitti hänet omaan perheeseensä. Julianilla on herkkävaistoisuuden kyky: hän osaa selata muiden tajuntoja ja välillä salakuuntelee toisia, vaikkei haluaisi. Julian kasvaa aikuisuuden kynnykselle palavassa Euroopassa, missä ei ole pihmisille turvallisia osoitteita.

LIV(IA) on saksalainen ensimmäisen vuoden journalismiopiskelija, joka pitää blogia ihmisoikeusasioista. Hänet kutsutaan salaiselle juttukeikalle, jonne hän lähtee skuupin toivossa. Juttukeikka vie Livin kolmen maan rajalle Hohtavaan kaupunkiin, valikoitujen pihmisten PR-yksikköön. Liv tapaa Julianin ja Pilvin ja huomaa olevansa osa tarinaa, jonka vuoksi hän on valmis polttamaan etuoikeutetun ihmisen paperinsa.

Kun ihminen ei voi tehdä enää mitään pelastaakseen itsensä, hän kertoo tarinan.

Tarinatestamentin ulkomaailmalle. Tarinan sukulaisille, jotka ehkä selviävät. Tarinan jälkipolville, jotka tulevat ymmärtämään, millaista oli elää sellaisena ja juuri silloin.

Tarinoissa on ihmisen hurjuus. Tarinoissa on sielumme voima.

Tarinat muodostivat sen ensimmäisen leirinuotion, savun pieksemät luolan seinät, ne tekivät näkyviin meidät, meidän saaliimme, meidän menetyksemme, meidän saavutuksemme.

Tarinoihin kutoutuvat unet ja unelmat, niihin punoutuivat alisesta haetut suurunet, pyhät tehtävät, lääkkeet, joilla yhteisö jäi henkiin.

Tarinat ovat lääke.

Tarinat ovat myrkky.

Tarinat jättävät meidät henkiin tai ne vievät meiltä hengen.

Riippuu siitä, millaista tarinaa kerromme.

Oma tarinani syntyi halusta jäädä henkiin. Tarinan ensimmäiset kirjaimet syntyivät, kun muu maailma halusi nujertaa meidät, minunkaltaiseni, kun meillä ei ollut arvoa. Kun meidät piti sulkea näkyviltä, polttaa, korjata, parantaa.

Minun ensimmäinen kertomuksen lankani syntyi siitä, että halusin jäädä eloon, kuolemantuoksuisessa bussissakin tahdoin olla elossa, halusin etsiä syyn säilyä hengissä luolan pimeydessä, johon minut suljettiin kahdensadan kanssa. Halusimme kaikki

elää, mutta olosuhteet olivat meitä vastaan. Meitä ammuttiin, meitä suljettiin laitoksiin, meitä merkittiin kuin karjaa. Meitä katosi kokonaisten kaupunkien, pienten valtioiden verran.

Kerroin tarinaa pojalleni, kehräsin satuja piilotaloissa, bunkkereissa, maanalaisissa ostoskeskuksissa, että hän uskaltaisi nukah-
taa. Että uni saavuttaisi meidät ja koittaisi ehkä vähän seestei-
sempi huomina.

Nyt kuuntelen muita.

Pysyn hengissä sillä, että kerään itseeni muiden tarinat, mei-
dän jotka selvisimme.

I

HYLÄTTYJEN TEHDAS

*Anna me rajoitamme oikeuksianne
ja kutsumme sitä demokratiaksi.*

*Anna me pudotamme toimeentuloverkosta
ja kutsumme sitä aktivoinniksi.*

*Anna me tarkastamme tietonne
ja kutsumme sitä vahvaksi tunnistautumiseksi.*

*Anna me vääristämme informaatiota
ja kutsumme sitä tavoitteelliseksi viestinnäksi.*

*Anna me kerromme, ettei mikään ole viialla
ja kutsumme sitä normaaliksi.*

*Anne me kyseenalaistamme olemassaolon
ja kutsumme sitä isänmaallisuudeksi.*

PILVI

Lapinlahti, vuosi nolla, kolme kuukautta rauhansopimuksen jälkeen

Uuden maailman ensimmäisestä päivästä tallentuu yksi ajatus: *Maailma muuttuu, mutta haudat minä tunnen*. Se on karkuun päässyt, viaton ajatus.

Olen kävellyt haudoilla niin paljon, että osaan ulkoa vanhan hautausmaan vainajien nimet. Tunnen graniittihaudoilla kasvavan sammalen. Tiedän kullattuihin kirjaimiin osuvan kevätauringon. Tunnen rautaiset ristit, joiden korukähärissä on jo ruostetta. Tunnen perhehaudat, joiden äärellä olen katsonut sukupolvia toisensa jälkeen, jotka on laitettu nukkumaan samaan hautaan, suureen perhepetiin, joka meitä kaikkia odottaa.

Hautausmaa tuottaa turvaa. Sen tiedän. Tunnen sen kenkien alla narskuvat hiekkakäytävät ja reunuspuissa laulavat linnut. Tyyninä päivinä kuulen haudoille asti meren kohinan, niin lähellä se on. Kerään kävelyillä käsiini käpyjä ja terhoja, tunnustelen niiden sileyttä samalla kun jalat kulkevat.

Hautausmaa meille jäi, hautausmaa meille annettiin, se piirrettiin rauhanneuvotteluissa meidän maaksemme. Jos haluan nähdä, miten muu maailma voi hiljaisuutemme ulkopuolella, voin aina kävellä kiviaidalle asti, rautaportille ja katsoa, miten autoliikenne humisee sulkualueemme ulkopuolella. Mikään ei pysähdy, vain me olemme pysähtyneet.

En mielelläni ulkoile ihan aidalla saakka, vältän metalliaitojen raosta vilkkuvaa huomioliivien neonkeltaista. Se saa sapen nousemaan suuhuni ja surun pintaan. Entisen Marian sairaalan kohdalle hautausmaan kiviaidan eteen on tehty pieni lisärakennus, tarkastuspiste. Siinä kirjataan ylös Hietaniemeen ja Lapinlahteen kääntyvien autojen rekisterinumerot ja katsotaan henkilöpaperit. Hautausmaalla vierailijat saavat keltaiset vierailijalätkät, joissa lukee iso V. Vierailijatunnistetta on pidettävä esillä koko vierailun ajan. Meidän turvaksemme, sanotaan.

Kaikkien turvaksi.

Vyöhykerajan voimaantumisen jälkeen tungos hautausmaalla oli valtava, bussilasteittain tuli muka katsomaan taiteilijakukkulan kuuluisuuksia, Mika Waltarin hautaa, vaikka meitä he tulivat kurkistelemaan, viruksen muuttamia ihmisiä luonnollisessa ympäristössään. Ulkoilin Julianin kanssa ja näin, miten V-lätkiin tarrauduttiin meidän kulkiessamme ohi. Entä jos ne vievät nämä kaulasta ja pakenevat siten? Voiko niille puhua edelleen, vai rikkooko se jotain koodia sekini? Saako niille tarjota ruokaa?

Emme ole vapaita pihmisiä vapaalla alueellamme. Olemme temppelein apinoita. Olemme lahko. Olemme ghettoon suljetut. Viisaammat sanoivat niin jo rauhanneuvotteluiden aattona, ja minä olin turhan toiveikas. Uskoin neuvottelun ja sanan voimaan: heille alueensa ja meille omansa.

Kirjaimessa se toteutuikin. Hengessä ei. Henki, kirjainten väliin jäävä valkoinen tila, on nyt se, minkä vuoksi kivimuurit eristävät meitä muista, ei toisinpäin.

Istun yhdellä levähdyspenkeistä ja kuuntelen hautausmaan hiljaisuutta. Hiljaista kopsetta, kun kauempana lisää käpyjä putoilee

polulle. Ihminen ei sitä aisteillaan kuulisi, mutta minä kuulen. Vielä vuosi, kaksi sitten tunsin kauhua siitä, miten vahvistuneet aistit ajoivat minut maailman syliin, mutta nyt se tuottaa vain turvaa. Hahmotan itseni maailmaan. Olen pienempi, kun aistin kauemmas. Olen oikean kokoinen, vain yksilön mittainen, mahdollisuuteni ovat rajalliset.

Keski-ikäinen V-lätkänainen kulkee hiekkakäytävää ja minut nähdessään puristaa paperiin käärittyjä kukkia rintaansa vasten. Hän pelkää minua. Pitää minua arvaamattomana, vihollisena. Olemme vieneet heidän kuolleen, heillä on oltava vierailuoikeus. Näen naisen myöhemmin ilman kukkia. Hän vaihtaa eri riville kuin jota kuljen, ettemme kohtaisi.

Hän kiirehtii askeliaan kohti porttia, lätkän luovuttamista pois, vapautta.

Meiltä ei pitäisi kysyä papereita, kun menemme kotiin, mutta niitä on alettu kysyä ihan kaikilta. Sisääntulijoilta, ulosmenijöiltä, kaikilta. Meillä on oikeus liikkua missä vain, mutta meitä viivytetään portilla viikko viikolta enemmän. Kun henkilötunnus vilkkuu järjestelmissä P-koodia, meidät muuntaneen sairautemme koodia, vartiomiesten kaikki kiire lakkaa. He saattavat keittää kahvit. Odotuttavat. Odotuttavat meitä ja kaikkia autoja takanamme. Jos joku soittaa torvea, ei hän tarkastajille suutu, vaan meille. Meidän takiamme on tämä maailmoiden raja, tämä tarkastus, tämä portti. On vain oikein, jos me vähän maksamme.

Olemme vieneet heidän kuolleen.

Olemme vieneet heidän merenrantansa, Hietaniemen rannan, jossa ennen kokoontuivat vappujuhlijat ja ylioppilaat ja auringonpaisteesta huumaantuneet helsinkiläiset.

On parempi, etten listaa mitä meiltä on viety, meiltä jotka sairastuimme vailla valintaa ja jotka muutuimme, joista tuli ihmisten varjoja siellä missä liikumme. Pandemia löi kaikkia, mutta on silti monia jotka toivoisivat, ettemme saisi lainkaan elää.

Nousen levähdyspenkiltä ja kävelen hiekkatietä kohti kotiani, Omenapuutaloa. Näen Lapinlahden sairaalan valkoisen porttiinkin, näen pienen kylämäisen tukikohtamme rakkaat ihmiset. Kaikki ovat aamutoimissaan. Kaksi miestä vaihtaa renkaita pakkettiautoon, jolla teemme ostoksia tukkutorilla. Yksi trimmaa pensasta. Naapuri maalaa seinää, merituuli on raaka, se ränsistää kaikki pinnat hetkessä. Haluamme että kaikki on paikallaan ja huollettua, kaikki on puhdasta ja siistiä. Meistä otetut ilmakuvat eivät herättäisi huolta. Olemme rauhanomaiset ja onnelliset.

Avaan Omenapuutalon oven, haistan nousemassa olevan pataleivän jo ennen kuin olen keittiössä. Julian juoksee minua vastaan, äiti tuli, äiti, hänellä on neulasia tukassaan, he ovat taas olleet leikkimässä jossain missä ei saisi. Largo istuu makuuhuoneen pedatulla sängyllä, hänellä on edessään jotain papereita, jotka hän sulkee kansioon, kun tulen ovesta.

Taktisia suunnitelmia. Hän ei ole virkamies, vaan sotilas.

Largo on yhä sotilas, vaikka ihmisarmeija erotti hänet palveluksestaan. Hän ei ole enää yhteysupseeri. Juuri voimaan tulen lain mukaan Largo on lajiltaan homo feris eikä voi säilyttää ihmisarmeijan sotilasarvoaan. Ihmisoikeudet tunnustetaan. Pihmisoikeuksista neuvotellaan.

Se tarkoittaa, että menetimme ne kaikki yhden lain myötä, jonka piti tunnustaa erityisyytemme.

– Hyvä kun tulit Pilvi, hän sanoo, rakastettuni, mies, joka ennakoi kaiken ja jonka naamauurteissa näkyvät suunnitelmia punotut yöt. – Meidän pitää puhua.

Siitä tiedän, ettemme olekaan tarinan lopussa, siinä missä onnellisten loppujen langat punoutuvat lukijan onnellisuuteen, jonka täyttämänä hän sulkee kirjan ja unohtaa.

Me olemme uuden alussa, enkä pidä siitä lainkaan.

PILVI

Tehdas, vuosi kaksitoista

Aamu alkaa pimeydessä. Herään aina ennen muita, minun on pakko, ennen nipistelin itseäni hereille, mutta nykyisin leipurinkello herättää minut viiden jälkeen. Hiivin ulos kolmannesta kerroksesta. Haluan aamun itselleni ennen kuin olen muita varten.

Vasta kun näen Tehtaan ulkoapäin, alan kunnolla hengittää. Olen päässyt pois. Katson H:n muotoista tiilirakennusta, työläisten kulkuväylää ja rautaista sisäpihaporttia. Tehdas vaikuttaa päivä päivältä pienemmältä, sen konesalin ikkunaruuudut himmeämmältä.

Aluksi Tehdas oli palatsi, turvatalo, johon saimme pelastettua kaikki, kun olimme ensimmäiset asukkaat. Tänne minä kotiutun, ajattelin ensimmäisenä yönä. Mutta Tehdas ei ole koti. Tämä on talo pelastetuille ja minä olen sen portinvartija. Nyt, kun Tehdas on täyttymässä, kun jaamme viimeistä sataa asuin-sijaa, työ on paljon vaikeampaa kuin ennen. Jokainen väärä valinta voi vaarantaa meidät.

Luulin olevani taistelija ja olinkin sitä kymmenen pitkää vuotta. Nyt suojelen. Se näännyttää minut.

Kävelen joelle, kadotan Tehtaan näkyvistäni. Olen vapaa vasta, kun en näe rakennusta edes silmänurkastani, en sen savupiippuja, sen ruosteista peltikattoa, sen puisia kattoparvekkeita, joissa pesivät harakat. Kuljen joenparrasta pitkin, jonka pientareella kasvaa hentokortista keltaista kukkaa. Matkaan alajuoksua kohti, joki kuihtuu ensin kivien seassa vikeltäväksi puroksi ja sitten

kadottaa uomansa kokonaan. Rantapolku muuttuu suoksi. Palaan joka kerta kastunein kengin, vaikka aina vannon että käänny aikaisemmin. Koskaan se ei toteudu.

Portilla on vartija, joka tervehtii ja päästää minut sisään. Aamuulkoiluni on etuoikeus. Vartija heilauttaa käden lippaan. Tiedän, että hänen vuoroparinsa tulee kanssani töihin aamiaisen jälkeen. Ruokala on pohjakerroksessa, sisäpihan puolella, sieltä uunien ja lämmityslaitteiden höyryt johdetaan joen puolelle, josta niitä havaitsee huonommin.

Etupöydästä vilkutetaan. Siellä istuvat veteraanit, Tehtaan vanhimmat asukkaat. Heille kuuluvat ensimmäiset tuoreet sämpylät, parhaat palat. Kuulun perustajajäsenenä siihen pöytään. Murran leipää omieni kanssa. En lakkaa kiittämästä tuoretta leipää ja voinokarettia.

Vartija näyttää merkkiä ovensuussa. Hän on tullut hakemaan minua ruokalasta, vaikka niin ei ole ennen tehty. Tiedän kyllä että vuoroni on alkamassa.

Minua ärsyttää innokas vahtivuorolainen. Hän roikottaa asettaan esillä myös B-talossa, siviilien keskellä. Teen minkä pystyn. Leikin, ettei ovella seisovaa kärsimätöntä olisi ollenkaan. Hidas-telen, kun vien lautaseni pois. Käyn hakemassa keittäjältä pari hedelmää, lounastauolle en koskaan ehdi tai jos ehdin, on kaikki jo lopussa. Tungen omenat sivutaskuihin. En omista vaatteita, jossa ei ole taskuja. Laukut ovat niille, jolla on turvalliset naulakot, joista tavaroita käydään hakemaan.

Omenoitani katsotaan himoiten. On satokausi, varhaisempi kuin Suomessa, lämmöt kypsytävät hedelmät nopeasti. Kaneli-omenan tuoksu täyttää koko laakson, Omenapuutalo muistuu

mieleen niin että tekee kipeää. Olemme viisaat, ihmisten puutarhoihin emme mene varkaksiin. Etsimme autiotaloja. Mustan pörssin toreja. Joenrannassa kasvaa villiomenapuu, jonka kirpeitä hedelmiä syön salaa, enkä vie muille.

Omenat annetaan opettajille ja tarinankertojille.

Tarinat loivat minut. Tarinat pitävät minut hengissä.

Tarinat ovat meidän ainoa suojamme maailmaa vastaan.

Se on työ, joka on minut valinnut. Se ei ole työ jonka halusin, vaan työ, jota kukaan muu ei suostunut tekemään.

Venyttelen. Viivyttely ei toimi, on yhä mentävä. Katseet välttelevät ovensuuta. Vartija korjailee asettaan olkapäällä, piippu laskee ja nousee. Hermostus leviää ilmaan, sen aistii hermonpäissä. Jokainen ruokalassa olija on nähnyt asean, kuullut luotien napsahtelevan viereen, nähnyt kuolemaa. Ennen turvataloa matkalle on jäänyt moni.

Vartijaa leikkivä nuorimies on niin nuori, että hänelle tämä on yhä seikkailu.

Nyökkään vartijalle, joka katsoo ilmeettömänä takaisin. Hän tulee mukaan kuulemiseen takaamaan turvallisuuteni. Nyt tuntuu, että hän vahtiikin minua. Ehdin salin puoleenväliin kun Märtha, yksi keittiövuorolaisista, puuroa annosteleva aamiaisrouva, pysäyttää minut. Ei sano mitään, pitää hetken käsivarrestani kiinni, kohtaa katseeni.

Tehtaalla kiertää huhu, että Märthan poika odottaa kuulemisvuoroaan kellarissa. Jono on liian pitkä. Ennen odotusaika oli päiviä, ehkä viikko. Nykyisin tarinattomat joutuvat odottamaan kuukaudenkin A-talon kellarissa, ennen kuin pääsevät kertomaan tarinansa. Selleiksi kellarihuoneita ei ole tarkoitettu, mutta selleiksi ne silti muuttuivat.

Kuulemisissa saattaa käydä hyvä tai huono tuuri. Joskus tulkin saanti vie kauankin. Emme tarjoa poikkeuksia tai pikatietä. Asukkaat hyväksyy viisijäseninen Neuvosto. Järjestelystä valitaan, tietenkin valitetaan, mutta yksi asia pysyy muuttumattomana: eniten tarinattomien eristystä kannattavat uudet asukkaat. Turvallisuus ensiksi, he sanovat. Tarina pitää ensin kuulla, sitten tarkistaa, sitten tulokas valitaan asukkaaksi, jos Tehdas häntä tarvitsee. Vasta asukkaana, uutena työläisenä, saa liittyä muiden joukkoon. Vastavalitut asukkaat ajattelevat: jos minä jonotin kuulemiseen, saavat jonottaa ne seuraavatkin.

Märtha irrottaa otteensa juuri ennen kuin olisin kiusaantunut. Hänen tarinansa virtaa aivoissani. Pääni täyttävät sen tapahtumat, sen kontaktihenkilöt, sen ajat ja paikat. Märthasta tiedän kaiken. Se on tuonut hänet turvaan. Minä en tiedä pojasta mitään. En saa tietää mitään, en ennen kuin aloitamme. Kaiken olennaisen kertoisi vain tarina.

Kävelen ruokalan kaksoisovista vartija perässäni. Hän jää pitämään ovia auki hetkeksi, kuin olisi varmistanut selustamme. Kuka aamun nuutuneista olisi muka lähtenyt peräämme? Heillä on aamupuuronsa, hetken lepo, toivottu kohtaaminen niiden kanssa, joita he täällä pitävät ystävinään.

Vartija seuraa minua ihan liian lähellä, ahmii reviirini. Olen tottunut olemaan koskematon. Hän paukuttaa jalkojaan kivi lattialla. En pidä miehen kärkkäistä askeleista. Miten erinomaisena hän mahtaakaan itseään pitää. Hidastan. Jokainen askeleeni on entistä hitaampi.

Oli aika, Luolan aika, jolloin uskoin olevani uusi ihminen. Influenssa muunsi minut hyvästä syystä. Parannetut aistini ja

suorituskykyni tekivät minusta homo sapiensista päivitetyn version, sellaisen kuin meidän oli tarkoitettu olevan, ilman liikkuttavaa haurauttamme, ilman kömpelyyttämme. Ajattelin, että ihminen oli lajina eriparinen, ruumiin astia oli hengen liikkeelle aivan liian hauras. Kuvittelin, että meissä muuttuneissa luonto oli korjannut tämän epäsuhdan.

Nykyään tiedän paremmin: me emme ole uudet ihmiset, vaan väliaikaiset. Homo feris on välivaihe. Turha mutaatio. Meidän äänitemme hiljentyessä ihmiskunta tuntisi vain helpotusta.

Astun pihalle ja valmistaudun aamun purevaan valoon. Vartija on pudottanut lasit silmilleen, hänen pupilleissaan valo tuottaa tuskaa. Minä altistan itseäni päivänvalolle aina kun mahdollista. Se tekee siirtymistä ja paoista turvallisia, kun näen mihin pitää juosta.

Sisäpihaa ylittäessämme vartija tiivistää askeleitaan ja tulee ihan minuun kiinni. Huomaan hänen kiihtyneen, hänen pulssinsa nousee tikittäen hengitys hengitykseltä. Tämä tunkeilu tekee hänestä erityisen. Hän hallitsee asempiipun pituudelta.

Reviirihälytys tuottaa muistikuvan: vain yksi ainoa on tullut noin lähelle, ajanut minua pitkin käytäviä, saanut minut raivostumaan, sitten kiinnostumaan, kysymään, mitä oikein haluat. Siitä kaikki alkoi silloin kerran, Luolan pimeyden päivinä.

Aave menee ohi. Pelkkä somaattinen kummitus. Tässä ei ole mitään samaa. Tunnen selkärangassani asean metallin. Hän todella vartioi minua. Järjetöntä. Miksi ihmeessä en tekisi työtäni, täällä jokaisen on tehtävä osansa.

Menemme päävartioston ohi A-talon käytäviin ja kuulemishuoneeseen. Hän liki sysää minut ovesta sisään.

– Minä tiedän sinusta kaiken, vartija suhahtaa. – Hiljainen lähettää terveisiä.

Largo.

Minun turvatalooni on tullut sotilaaksi Largon kouluttama mies.

MAITOKUULUSTELU

Toista kysymys nauhalle. Vastaa. Juo kannussa oleva maito. Miltä kuulustelu tuntuu?

Mä ajattelen nyt että tää on joku ansa. Multa odotetaan oikeaa vastausta ja vasta kun sanon sen, mitä odotat, mä pääsen täältä pois. Ja se taas saa mut varautumaan siihen, että ollaan täällä kauan. Mä en ole mitenkään kovin nokkela. Mun pitää sanoa juuri ne oikeat asiat. Just ne, mitkä te tahdotte kuulla?

Mä en pärjää tässä. Sä istut siinä tyynenä ja vain odotat. Ja mut haetaan tähän tuoliin takaisin tuhat seuraavaa vuotta.

Miltä kuulustelu tuntuu?

Okei mä siis lähdin jo väärään suuntaan. Sanoinkinhan että olen tyhmä. Tää tuntuu nöyryyttävältä. Tää tuntuu siltä että oikea vastaus on ihan mun helmassa. Että kun löydän sen, kaikki tää loppuu. Tää tuntuu korostavan sitä, miten vähäinen mä olen mun omassa elämässä. Ette te edes tahdo kuulla minusta. Vaan niistä muista. Mä olen vain se ohikulkija, todistaja. Se jolla tuskin on piirteitä, mikä sen nimi on, kaikissa oikeudenistunnoissa. Silminnäkiä. Mä olen sun silminnäkiä. Tää kuulustelu tuntuu siltä että mun ei pitäisi olla täällä, vaan jonkun niistä, joista sä haluat aina kuulla.

Toista kysymys nauhalle. Vastaa. Juo kannussa oleva maito. Miltä kuulustelu tuntuu?

Tässä ei ole mitään järkeä, siltä tuntuu. Toi maito tuntuu älytömältä. Anteeks nyt vaan. Mitä jos mä en halua maitoa? Mitä jos mä olen maidolle allerginen? Miksi sä haluat katsella että mä juon? Miksi sä haluat tallentaa että mä juon? Saatsä kiksejä siitä

että mä juon, että tätä on liikaa ja että tää valuu ja tahrii mun paidan? Eikö mun pitäisi kertoa sulle jotain totuuksia tässä?

Miltä tuntuu: tuntuu että mulla on tosi vähän vaikutusvaltaa mihinkään.

Tää on koe tai testi, enkä ole selvinnyt yhdestäkään testistä mun elämässä. Tää näyttää yksinkertaiselta ja on monimutkainen. Ja sitten taas on niin monta asiaa, joista Pilvi näkee niin monta puolta, jotka ei tulleet mulle edes mieleen. Sille maailma on koko ajan monimutkainen tai jotenkin kolmedee, ja mä kuljen tilanteesta toiseen aivan vailla juoniselostusta. Siis tää ei voi olla totta. Te ette kysy multa Pilvistä, ja mä tarjoilen sen teille silti, mä tuon sen teidän eteen ihan vapaaehtoisesti. Mä laitan Pilvin mun eteen, koska ajattelen, että mä en ole kiinnostava. Se on.

Mitä tässä maidossa on? Mitä tässä maidossa ON, mitä laitoitte sinne?

Miltä kuulustelu tuntuu?

Hämmentää. Tää tuntuu siltä että te olette kiinnostuneet minusta. Ja että mun pitäisi kiinnostua minusta. Ja että entä jos mun sisällä ei ole mitään, mikä oikeasti kiinnostaisi ketään. Mun on vaikea uskoa, että te oikeasti haluatte nauhoittaa sen, miltä tää kuulustelu musta tuntuu. No mä juon tätä maitoa sitten.

Miltä kuulustelu tuntuu?

Okei sitten. Uhkaavalta. Raivostuttavalta. Ahdistavalta. Tää toisto on erittäin ahdistavaa. Toi sun tuijotus on hyvin hyvin ahdistavaa. Välillä, kun mä etsin sanoja, sä katsot mua niin suoraan, että tää huone leijuu.

Tiesitkö että saat huoneet leijumaan? Tää kuulustelu tuntuu siltä, että tää on olemassa siksi, että saat tästä kiksit. Että sä voit olla vaiti ja katsoa, kun mä etsiydyn läpi tästä tehtävästä.

Tää tuntuu seurapeliltä, joka on muuttunut ahdistavaksi, kun toinen ei enää leiki. Kun onkin kyse jostain muusta, elämästä tai kuolemasta, ihmissuhteen alusta tai lopusta, kun pelissä on enemmän kuin se yksinkertainen mitä tehdään. Etkä sä saa mua Pilviä pettämään tälläkään tavalla. Vaikka joisin ammeellisen maitoa tai heräisin joka yö tähän samaan kysymykseen.

Tää saa mut suuttumaan. Itse asiassa siltä tämä kuulustelu tuntuu. Tää tekee mut tosi vihaiseksi. Tää saa mut muistamaan, miten te kuvittelette, että teillä on kaikki valta kysyä mitä haluatte tai järjestää tällainen kuuleminen, missä ei ole mitään järkeä. Tää on hyödytön koko tehtävä, ja mä olen hyödytön. Senkö te haluatte kuulla?

Toista kysymys nauhalle. Vastaa. Juo kannussa oleva maito. Miltä kuulustelu tuntuu?

Kuulustelu on saanut mut kadottamaan ajantajun. Kauanko me ollaan oltu täällä? Muuten tosi kätevää, että mun pitää sanoa koko ajan että kuulustelu. Kuulustelu kuulustelu. Mä kuulustelen itse itseäni. Mä muistutan itse itseäni, että tässä kuulustellaan. Tavallaan tän kulma jyrkkenee koko ajan. Tää muuttuu liukkaammaksi koko pinta, ja kohta mä liu'un sen pinnan alle ja hukun. Hukun tähän maitoon.

Miltä kuulustelu tuntuu?

Okeiokei. Aina välillä autossa tänne tullessa ajattelen, että mä olen jotenkin tärkeä, minäkin. Että jostain syystä mut on haettu tänne aina uudestaan, vaikka lörpöttelen mikrofoniin mitä sattuu. Jokin musta tekee tärkeän. Sä haluat nähdä mut aina uudelleen. Sinulle mä olen tärkeä. Tavallaan se muuttaa kaiken. Se saa mut yrittämään. Mulle tulee tarve olla vielä parempi. Mä haluaisin onnistua sun katseen alla. Mulle tulee tarve paljastaa

enemmän, mutta en tiedä missä se on ja mikä se on? Onko täällä jotenkin kuumempi nyt?

Ei tää juominen helpota. Tää itse asiassa janottaa.

Tää tuntuu siltä, että haluat katsoa mun sisään. Sä teet niin ilman mitään laitteita, ihan vain katsot. Onko kukaan sanonu sulle, miten mustat noi silmät on? Noi on niin kuin porat. Tai kameran linssi? Mua alko taas pelottaa. Mua pelottaa ne paikat, joihin vien itse itseni. Mä saan itseni uskomaan ihan mitä vain, että tämä kävisi helpommaksi. Mä saan itseni uskomaan, että sä olet kiinnostunut minusta ja oikeasti istut käsiesi päällä siinä ettet koskettaisi mua. Kuka tänne näkee, tää on vain ääninauha, ei pidetä ääntä.

Eikö? Ja sitten mä saan itseni uskomaan, että sä halveksut minua. Että kaikki mitä sanon, osoittaa sitä, miten olen jotenkin B-luokkaa. Että mut tuodaan tänne aina uudelleen eikä ammuta johonkin kuoppaan sen takia, että olen niin tyhmä, etten osaa antaa niitä vastauksia ja että mua pitää hengissä mun oma tyhmyyteni. Ja Pilvi.

Tää kuulustelu tuntuu siltä, että te tekisitte mitä tahansa että tässä olisi Pilvi enkä minä.

Mä en ole Pilvi. Mulla ei ole sen tajuntaa. Mulla ei ole sen surua siitä, että se pitää kaikkea koossa. Että sillä on meidän perheen maailma harteillaan. Eikä se voi liikahtaa tai kaikki hajoaa. Mä tunnen surua ja pelkoa siitä, miten helposti mä sen tässä kaivallan, vaikka koko ajan sanon, etten niin tee.

Toista kysymys nauhalle. Vastaa. Juo kannussa oleva maito. Miltä kuulustelu tuntuu?

Tämä ei lopu ikinä.

PILVI

Tehdas, vuosi kaksitoista

En halua kiusata tarinatonta turhalla tapaamisella. Tiedän sen jo, kun saavun kuulemispulpettiini. Se todella on pulpetti, jossa on ura kynän pitämistä varten.

Vartija kysyy, hakeeko hän miehen kellarista. Vaikuttaa innokkaalta. Sanon, etten halua nähdä tarinatonta tänään. Sekunnin verran mies ei osaa vahtia ilmettään, pettymys valauttaa hänen kasvonsa. Toivon, ettei tämä vartija ole huomenna vuorossa.

Olen tavannut tarinattoman jo kahdesti. Miehen kertomuksessa on ongelma. Tarina ei pelasta miestä. Pelkään, että hänen tarinansa käännäyttää hänet pois. En osaisi kysyä oikeita kysymyksiä ennen kuin tietäisin, missä tarinan ongelma on. Teen tekstitöitä. Luen kertomusta ja vaistoan virheen. Tarina tuoksuu väärältä. Se maistuu väärältä. Siinä on käyneen haju. Jokin miehen tarinassa ei virtaa.

Laitan karttaan nastoilla päiviä. Kävelypäivät omalla värillään, autokyydit toisella. Lasken kilometrejä ja päivämatkoja. Kyse ei ole päivämatojen mahdollisuudesta, johon suurin osa valehtelijoista kompastuu. Vuoristoja ylitetään ilman vuoristoteitä. Ahdas ja ruuhkainen tieosuus onkin muuttunut aavemaisen tyhjäksi, kun se on matkattu vain mielikuvituksessa. Tiukat rajanylitykset Itävallassa ovat sujuneet hyvin ilman valmistelua.

Miehen kertomuksessa ei ole mitään ilmeistä vikaa. Minähän tiedän, miten tarina menee, olin tarkistanut sen aiemmin. Haen arkistosta Märthan kansion ja vertaan pojan tarinaa hänen tarinaansa. Tarinoissa on sama linja, samat reitit, samat kontaktihenkilöt.